
Kyberarcheologa poctili v Karolinu

LIDOVÉ NOVINY

PRAHA To místo se jmenuje Chirbet an-Nahás, což znamená „měděné rozvaliny“. Právě tam, do těžce dostupného Wádí Fejnán v Jordánsku, přijel na konci 19. století orientalista Alois Musil – objevitel vědecky důležité lokality.

OMusilovi proto s úctou hovoří profesor Thomas E. Levy z Kalifornské univerzity v San Diegu. Ten na témže místě o století později našel největší doly mědi v celé oblasti. Staré jsou asi 3000 let a spadají do časů biblických králů Davida a Šalamouna.

„Expedice tam jsou logisticky náročné, ale na velbloudu už nejezdíme,“ řekl LN Levy, jenž v pátek obdržel v Karolinu čestný doktorát Univerzity Karlovy (UK). Musila, který projel tisíce kilometrů v Orientu na hřbetech zvířat, Levy opakovaně chválil s připomínkou, že tento orientalista byl od roku 1920 profesorem UK.

„Je to pro mne velká pocta, zvláště zde na půdě, jež slaví již své 670. výročí. Moje univerzita je jen přes padesát let stará... Takže je krásné být součástí takové tradice a být uznáván zdejší vědeckou obcí,“ doplnil Levy. V Praze byl už potřetí. Nejprve coby student v „šedivých“ sedmdesátých letech, podruhé v roce 2003. „Pozval mne profesor Miroslav Bárta, abych tu na UK přednášel a od té doby jsme přátelé,“ vysvětluje Levy, jak se dostal do užšího kontaktu s českými archeology a egyptology, s nimiž spolupracuje mimo jiné na výkladu starověkých obchodních cest. „Česká egyptologická expedice v Abúsíru je odborníkům velmi dobře známá, pojmem je zvláště práce profesora Miroslava Vernera na pyramidách a výzkumech Staré říše; v tom je Univerzita Karlova skutečným lídrem,“ tvrdí Levy. Sám je autorem asi deseti knih a stovky studií, jimž se dostalo přes tisíc evidovaných citací, což je ve společenských vědách opravdu velmi vysoké číslo.

„Levyho výzkumy a vědecká práce významně ovlivnily a nadále ovlivňují hned několik směrů bádání a měly zásadní vliv na několik generací badatelů,“ uvedl v laudatiu Michal Pullmann, nový děkan Filozofické fakulty UK.

Levy mívá v týmu i české studenty egyptologie. Jak si při expedici v Jordánsku vedli? „Byli skvělí. A jeden z mých studentů, Tony, při tom potkal českou dívku, vzal se a žije v Praze,“ směje se profesor, jemuž v metropoli učarovaly tradice židovské kultury: památky či synagogy.

Poslední dobou s Čechy spolupracuje i na výzkumu komplexních společností a teorii jejich kolapsů. „To je zajímavé pro archeologii, historii a v neposlední řadě bezpečnostní studia,“ říká ředitel Českého egyptologického ústavu Miroslav Bárta, jenž sám na Kalifornské univerzitě přednášel.

Bez hi-tech metod to nejde

Bárta byl průkopníkem velmi mezioborového výzkumu na koncesi v Abúsíru, kdy vědci užívají geodézie, satelitního snímkování či paleobotaniky, což oceňuje také Levy, nynější šéf kyberarcheologického ústavu Calit2 v USA.

„Překračování oborových hranic, využití geofyziky, 3D imagingu a podobně – to dělají Češi v Egyptě dobře,“ míní Američan, jenž v Praze převzal čestný doktorát spolu s fyzikem Rolfem-Dieterem Heuerem, tedy s dlouholetým ředitelem ženevského centra pro jaderný výzkum CERN.

Jak jsou důležité tvrdé vědy pro archeologii? „Hi-tech metody jsou pro budoucnost archeologie klíčové. Umožňují dokumentovat nálezy i sdílet data... Potřebujeme, aby noví studenti měli jak talent, tak znalost technologií,“ říká Levy. Archeologové už se dnes nespolehají na rýče a typologické řady nálezů, ale z letadel hledají památky i pomocí tzv. lidarů (laserových paprsků), artefakty nesou lokalizační GPS štítky i figurují ve virtuálních knihovnách.

To se hodí zvláště tehdy, když lidé památky ničí. „Pro Blízký východ si přeji, tak jako každý, mír. Aby se všechny státy zbavily předsudků a spolupracovaly, aby uznávaly Stát Izrael... Musíme se postarat o lepší svět,“ říká Levy.

Thomas Evan Levy (64 let) * Americký profesor archeologie starověkého Izraele a sousedních zemí (Levantu) na Kalifornské univerzitě v San Diegu. * V současnosti je ředitelem Center for Cyber-Archaeology při kalifornském institutu Calit2. * Antropologii a archeologii vystudoval v Arizoně (1975) a doktorát (Ph. D.) získal v anglickém Sheffieldu (1981). * Od roku 2006 zastává na Kalifornské univerzitě pozici profesora pojmenovanou po orientalistce Normě Kershawové. * Podnikl bezpočet expedic do Izraele, Palestiny, Libanonu, Jordánska nebo do Sýrie. * Zásadní byl jeho objev největšího zdroje mědi v oblasti učiněný ve Wádí Fejnán, jordánské lokalitě z doby před 3000 lety. * Z toho pramení jeho zájem o metody metalurgie mědi, které zkoumal i v Indii, a také výzkum obchodních vztahů ve starověku. * Nově se věnuje využití hi-tech metod (3D skeny, GPS lokalizace nálezů) a podmořské archeologii ve starověkém Středomoří.